

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.06.2003, sp. zn. 3 Tdo 327/2003, ECLI:CZ:NS:2003:3.TDO.327.2003.1

Číslo: 17/2004

Právní věta: Zajištěním zaplacení směnek institutem směnečného rukojemství (§ 32 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění zák. č. 29/2000 Sb.) za úvěrové smlouvy poskytnuté jiné osobě se směnečný rukojmí stává samostatným dlužníkem věřitele. Pokud směnečný rukojmí následně darováním části svého majetku zmaří uspokojení tohoto věřitele, pak za splnění dalších zákonných podmínek naplní znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., neboť zmaří uspokojení svého věřitele, a nikoliv věřitele jiné osoby ve smyslu ustanovení § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.06.2003

Spisová značka: 3 Tdo 327/2003

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Poškození věřitele

Předpisy: § 256 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné J. H. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. 4 To 279/2002, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Prostějově pod sp. zn. 2 T 249/2001.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Prostějově ze dne 18. 4. 2002, sp. zn. 2 T 249/2001, byla obviněná J. H. uznána vinnou trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák., kterého se dopustila společně s obviněným K. H. tím, že „v P. dne 26. 5. 1997 darovacími smlouvami ze dne 19. 5. 1997 převedli na své děti K. H. a M. M. podstatnou část svého majetku blíže určeného ve výroku citovaného rozhodnutí a učinili tak s vědomím, že se zhorší postavení IPB, a. s., P., která poskytla K. H. na základě smlouvy o úvěru ze dne 20. 2. 1996 úvěr ve výši 4 miliony Kč, a na základě smlouvy o revolvingovém úvěru ze dne 28. 5. 1996 úvěr ve výši 3 miliony Kč a uskutečněnými převody nemovitostí v době, kdy si byli vědomi nemožnosti dluhy splácet, zmenšili svůj majetek, přičemž převod označenými smlouvami provedli v době, kdy jejich majetek nepostačoval na plnění dluhu IPB, a. s., v případě K. H. z úvěrových smluv a v případě J. H. ze směnek dlužníka K. H. jí

avalovaných vystavených nikoli na řad IPB, a. s., kaučních směnec, čímž IPB, a. s., nyní ČSOB, a. s., způsobili škodu ve výši dluhu z úvěrových smluv, tj. ve výši 6 698 395,16 Kč.“

Za tento trestný čin jí byl podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 2 roky, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roky.

O odvolání obviněných proti tomuto rozsudku rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 8. 10. 2002, sp. zn. 4 To 279/2002, kterým obě odvolání jako nedůvodná podle § 256 tr. ř. zamítl.

Shora citované usnesení Krajského soudu v Brně napadla obviněná J. H. dovoláním. Tento svůj mimořádný opravný prostředek opřela o důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť podle jejího názoru odvolacím soudem bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku přesto, že v řízení mu předcházejícím byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy, že rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku.

V odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku dovolatelka uvedla, že skutkový stav, jak je obsažen ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně, nebyl správně kvalifikován v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Pro závěr o právní kvalifikaci trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák. není podstatné, že spolu s K. H. převedla podstatnou část svého majetku, neboť se musí jednat o zcizení části majetku dlužníka. Dovolatelka dále poukázala na pochybení odvolacího soudu, který podle ní přehlédl skutečnost, že obviněná byla soudem prvního stupně uznána vinnou trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák., přestože zákonnost a odůvodněnost výroků napadeného rozsudku chybně právně posuzoval podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 4) tr. zák. V dovolání navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolacího soudu a přikázal věc Okresnímu soudu v Prostějově k novému projednání a rozhodnutí.

K dovolání obviněné se ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství a uvedl, že jednání dovolatelky bylo nutné posoudit nikoli jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák., nýbrž podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 4 tr. zák. S přihlédnutím ke stejné sazbě trestů navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání obviněné odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř.

Nejvyšší soud shledal, že obviněná v podaném dovolání zpochybnila správnost právního posouzení skutku jako trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a) tr. zák. (tedy již základní skutkovou podstatu tohoto trestného činu), neboť podle jejího názoru společně se spoluobviněným (manželem) převedla podstatnou část svého majetku, ačkoli zákon k naplnění skutkové podstaty daného trestného činu vyjádřené v § 256 odst. 2 tr. zák. vyžaduje zcizení majetku dlužníka, kterým však podle jejího názoru byl spoluobviněný, nikoli ona sama.

Nejvyšší soud připomíná, že trestný čin poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. zahrnuje dvě formy jednání, které jsou samostatnými skutkovými podstatami. Jednak se jej dopustí ten, kdo i jen částečně zmaří uspokojení svého věřitele mj. tím, že zcizí část svého majetku [§ 256 odst. 1 písm. a) tr. zák.], a jednak ten, kdo i jen částečně zmaří uspokojení věřitele jiné osoby tím, že mj. zcizí část majetku dlužníka [§ 256 odst. 2 písm. a) tr. zák.]. Věřitelem je osoba, která má vůči pachateli, popř. vůči jiné osobě, právo na plnění zejména na základě existujícího závazkového právního vztahu, důvodem jehož vzniku může být i směnka. Existence věřitele předpokládá zároveň i existenci dlužníka, který je povinen plnit věřiteli na základě platného závazkového vztahu.

Podle § 32 odst. 1 zákona č. 191/1950 Sb., ve znění pozdějších předpisů, tedy zákona směnečného a

šekového, je směnečný rukojmí (aval) zavázán jako ten, za koho se zaručil. Avalováním směnek, tedy zajištěním zaplacení směnek institutem směnečného rukojemství, za úvěrové smlouvy poskytnuté IPB, a. s., manželovi obviněné, tj. obviněnému K. H., se tedy sama obviněná stala dlužníkem této banky. Podle citovaného ustanovení zákona směnečného a šekového je směnečný rukojmí považován za samostatného dlužníka a osoba avaláta (tj. ten, za koho se zaručil) jen určuje, jaká je kvalita jeho závazku, jeho výše a jaké je jeho postavení na směnce. Není dokonce ani dlužníkem akcesorickým jako běžný ručitel, ale je v zásadě dlužníkem samostatným a při postihu je zavázán solidárně se všemi ostatními dlužníky. Směnečné rukojemství představuje zvláštní směnečně právní prostředek, který zajišťuje zaplacení směnky vůbec, přičemž směnečný rukojmí se zavazuje vůči věřiteli pro případ, že směnka nebude proplacena kterýmkoliv dlužníkem.

Vzhledem k právním důsledkům, které nastaly pro obviněnou tím, že avalovala směnky IPB, a. s., jako věřiteli na úvěry poskytnuté jejímu manželovi, není dovolací námitka uplatněná v dovolání v tom smyslu, že nebyla dlužníkem, správná. Obviněná se směnečným rukojemstvím sama stala dlužníkem banky (věřitele), a pokud následně darováním části svého majetku zmařila uspokojení tohoto svého věřitele, naplnila znaky základní skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Pro úplnost považuje Nejvyšší soud za nutné pouze připomenout, že nemovitosti, které byly předmětem převodu na základě darovacích smluv, tvořily společné jmění manželů K. a J. H. (v době převodu ještě bezpodílové spoluvlastnictví manželů), tudíž každý z manželů byl jejich úplným vlastníkem. Skutečnost, že se jednalo o majetek obviněné, nebyla ani v dovolání zpochybňována, naopak byla součástí argumentace dovolatelky, již se domáhala beztrestnosti svého jednání. Tento názor však nelze akceptovat, neboť je v rozporu s charakterem a právní úpravou institutu směnečného rukojemství, jak je vysvětleno shora.

Pokud tedy obviněná zcizením části svého majetku částečně zmařila uspokojení svého věřitele a způsobila tímto činem škodu velkého rozsahu, naplnila tímto jednáním všechny znaky skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 4 tr. zák. Vzhledem k tomu, že obviněná neuplatnila v dovolání žádné námitky proti naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu ve smyslu odst. 4 citovaného ustanovení, tedy způsobení škody velkého rozsahu, neposuzoval Nejvyšší soud v rámci dovolacího řízení správnost této části výroku o vině obviněné.

Námitkám ohledně nesprávné právní kvalifikace žalovaného jednání obviněné, uplatněným v dovolání, lze tedy přisvědčit, i když s jiným důsledkem. Jestliže totiž Okresní soud v Prostějově uznal obviněnou vinnou trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák., posoudil žalovaný skutek nesprávně. Správné použití právní kvalifikace u základní skutkové podstaty [podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. ř.] by však nijak neovlivnilo výši trestní sazby, vyplývající z použití přísnější kvalifikované skutkové podstaty podle odst. 4 citovaného ustanovení, jíž byla obviněná uznána vinnou.

Je tedy zřejmé, že projednání dovolání obviněné by nemohlo zásadně ovlivnit její postavení v předmětném trestním řízení, a proto Nejvyšší soud dovolání obviněné odmítl podle § 265i odst. 1 písm. f) tr. ř.